

- het vinden van een balans tussen de universalistische en cultuurrelativistische benadering: in het onderwijs kan bijvoorbeeld niet getolereerd worden dat meisjes thuis worden gehouden om zorgtaken in het gezin te verrichten, maar wel kunnen docenten rekening houden met het feit dat kinderen tijdens de ramadan meestal vermoeider zijn dan normaal.

Het adequaat combineren van attitudes, kennis en vaardigheden leidt tot effectief gedrag en competent handelen. Zoals we hierboven aangegeven hebben, vragen verschillende contexten niet om verschillende competenties maar wel om specifieke inkleuring van attitudes, kennis en vaardigheden.

Het is de taak van de lerarenopleiding en de scholen om te zorgen dat aankomende docenten zich de benodigde algemene en specifieke kennis, vaardigheden en attitudes eigen kunnen maken. Ze moeten van meet af aan geconfronteerd worden met gedifferentieerde contexten, om te kunnen observeren, oefenen, vergelijken en reflecteren op hun leerervaringen. Niet alleen in theorie maar ook in de praktijk. Niet alleen op witte scholen maar ook op gemengde en zwarte scholen of zoals een schooldirecteur zei, 'gewoon op al die Amsterdamse scholen'.

Consequenties voor de Amsterdamse lerarenopleidingen

Tijdens een conferentie van het Regionaal Samenwerkingsverband Lerarenopleidingen Noord Holland en Zuidelijk Flevoland in november 2009 hebben we aan de deelnemers van de workshop over multicultureel vakmanschap de vraag voorgelegd: 'hoe ziet de lerarenopleiding eruit die diversiteit als uitgangspunt neemt?'. De eerste reactie op die vraag was: 'hoe komt het dat dit nog steeds niet het geval is?'. Het beantwoorden van deze tegenvraag bleek lastig. Geopperd werd dat er tot voor kort een gebrek aan inzicht, urgentiebesef en wil was en dat scholen onvoldoende duidelijk maken dat ze behoefte hebben aan allochtone docenten of aan docenten die opgeleid zijn voor het functioneren op multiculturele scholen.

De deelnemers gaven aan dat áls diversiteit en multicultureel vakmanschap het uitgangspunt zijn, dat er dan sprake is van:

- een 'diversiteitsvriendelijk' klimaat: er is oog voor verschillen, verschillen worden positief benaderd, er wordt uitgegaan van iemands kracht en kwaliteiten en wat iemand te brengen heeft,
- een situatie waarin 'vanzelfzwaamheden' en verschillen bespreekbaar gemaakt worden, waarin structureel aandacht is voor de bewustwording van contexten, waarden, normen, codes en verwachtingen, voor de ontwikkeling van culturele intelligentie, van actief burgerschap en van strategieën om te overleven in een nieuwe cultuur of in een situatie waarin de verschillen tussen thuis-, straat- en schoolcultuur erg groot zijn
- een situatie waarin een bredere insteek van taligheid gekozen wordt en van alle studenten verwacht wordt dat ze zich, gezien de globalisering van de samenleving, in minimaal 2 talen goed kunnen uiten.

De projectgroep wil deze opsomming aanvullen met de volgende indicatoren:

- Het personeelsbeleid is gericht op meer kleur in de organisatie, op het aannemen van allochtone rolmodellen op alle niveaus en op professionaliseringstrajecten multicultureel vakmanschap voor alle geledingen.
- Het inhoudelijk beleid is gericht op de interculturalisatie van de curricula, de opdrachten, de casuïstiek, de literatuur, het lesmateriaal en de toetsen.
- Het kwaliteitsbeleid is expliciet gericht op het bevorderen van studiesucces van allochtone studenten, op het meten van het effect van de maatregelen en op het nemen van adequate maatregelen voor meer rendement.
- Uit de inrichting van het gebouw, de kantine, de verschillende ruimtes en voorzieningen blijkt dat er rekening wordt gehouden met de multiculturele samenstelling van de doelgroep en het personeelsbestand.
- Bij het uitwerken van maatregelen wordt optimaal gebruik gemaakt van de adviezen van studenten (aanbevelingen per opleiding tijdens de expertmeeting 18 maart 2009, de tips uit het boekje *Welkom op school*), van de ervaringen en de expertise in de stage-/opleidingsscholen, de andere lerarenopleidingen en relevante lectoraten.